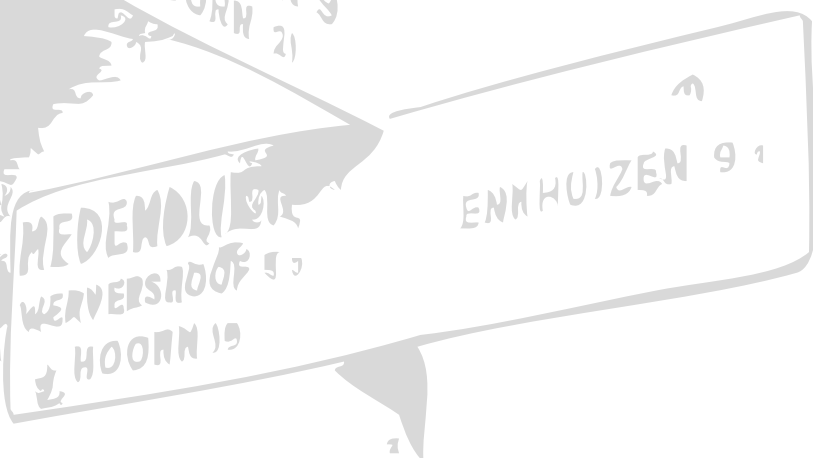

Inhoudsopgave

Voorwoord

1 Organisatie

- 1.1 Bestuur
- 1.2 Beleid
- 1.3 Personeel
- 1.4 Gebouw
- 1.5 ICT
- 1.6 Financiën

2 Dienstverlening

- 2.1 Bezoek
- 2.2 Schriftelijk
- 2.3 Website

3 Educatie en publieksactiviteiten

- 3.1 Historische verenigingen
- 3.2 Landelijke Archievendag
- 3.3 Cursussen en lezingen
- 3.4 Rondleidingen
- 3.5 Tentoonstellingen en presentaties
- 3.6 Publicaties

3

4 Acquisitie

- 4.1 Overheidsarchieven
- 4.2 Particuliere archieven
- 4.3 Bibliotheek
- 4.4 Beeld en geluid

4

4

5

6

8

8

5 Materieel beheer

- 5.1 Conservering
- 5.2 Restauratie

9

9

9

9

6 Toegankelijk maken

- 6.1 Inventarisatie
- 6.2 Nader toegankelijk maken
- 6.3 Bibliotheek
- 6.4 Beeld en geluid

11

11

11

14

14

15

17

7 Inspectie

14

8 Vrienden van het Westfries Archief

15

9 Feiten en cijfers

17

18

18

18

20

20

21

21

21

22

22

22

23

23

24

26

27

Voor u ligt het tweede jaarverslag nieuwe stijl van het Westfries Archief. In het kader van ons streven naar een groter publieksbereik hebben wij met ingang van vorig jaar ons jaarverslag in een nieuw, aantrekkelijk jasje gestoken en in brede kring verspreid. Dit werd zo gewaardeerd dat wij na enkele weken zelfs moesten besluiten tot een herdruk. We hopen dat ons verslag over 2008 ook enthousiast ontvangen wordt.

Het afgelopen jaar stond in het teken van de bestuurlijke vernieuwing van het Westfries Archief. De gemeenschappelijke regeling zal met ingang van 2009 worden gewijzigd. Een nieuw, politiek, bestuur zal verder leiding geven aan de ontwikkeling van het Westfries Archief.

Dieptepunt van het jaar was de brand die op 28 mei midden in de nacht in ons gebouw uitbrak. Snel en adequaat ingrijpen van de Hoornse brandweer heeft ons daarbij voor een ramp behoed.

Er waren echter ook hoogtepunten. Onder eigen dak konden we, ondanks onze beperkte middelen, een aantal evenementen (mede-) organiseren waarbij het Westfries Archief flink in de belangstelling kwam te staan. Dit was mede mogelijk door samenwerking met andere erfgoedinstellingen, zoals het Westfries Museum. Deze samenwerkingsverbanden worden steeds hechter en dat is een zeer positieve ontwikkeling.

Dirk Dekema, directeur Westfries Archief

1.1 Bestuur

Het Westfries Archief is een gemeenschappelijke regeling waaraan negen West-Friese gemeenten deelnemen.

Het bestuur bestond op 1 januari 2008 uit: A. Oortgiesen (Andijk), E. Mol (Drechterland), mw. K. van der Valk (Enkhuizen), J.A.M. Bakker (Hoorn) voorzitter, N.H. Swellengrebel (Koggenland), vacant (Medemblik), F.G. de Jong (Opmeer), W.A. de Weijer (Stede Broec), H.M. Rood (Wervershoof) en D. Dekema (Westfries Archief) secretaris.

In 2008 kwam het bestuur twee maal bij elkaar. De laatste vergadering was op 16 oktober. Dit was tevens de laatste bijeenkomst van de archiefcommissie als bestuur van het Westfries Archief. Tegelijkertijd nam de voorzitter, Jos Bakker, in verband met zijn pensionering afscheid van de commissie. Onder zijn voorzitterschap heeft de commissie de afgelopen jaren vorm gegeven aan de ontwikkeling van het Westfries Archief naar een Regionaal Historisch Centrum. Hij hield zich daarbij ook zeer nadrukkelijk bezig met de totstandkoming van de nieuwbouw aan de Blauwe Berg. Wij zijn hem zeer erkentelijk voor zijn betrokkenheid en het vertrouwen dat hij altijd in de Archiefdienst en zijn medewerkers heeft gesteld.

Het bestuur bestond op 31 december 2008 uit: A. Oortgiesen (Andijk), E. Mol (Drechterland), L. Aarden (Enkhuizen), G. Heemskerk (Hoorn), N.H. Swellengrebel (Koggenland), H.C. Noppen (Medemblik), F.G. de Jong (Opmeer), W.A. de Weijer (Stede Broec), H.M. Rood (Wervershoof) en D. Dekema (Westfries Archief) secretaris.

1.2 Beleid

Herziening gemeenschappelijke regeling

Enkele jaren geleden kwam de archiefcommissie tot de conclusie dat de realisering van de zelfstandige huisvesting en de wijzigingen in de doelstellingen van het Westfries Archief het wenselijk maakten om de Gemeenschappelijke Regeling aan te

passen. Er werd gezocht naar een juridische vorm die aansluit bij het uitgangspunt dat gemeenschappelijke regelingen onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het college vallen en derhalve een politiek bestuur dienen te hebben.

De wijziging van de gemeenschappelijke regeling is in december 2008 door alle betrokken raden geaccordeerd. Het nieuwe bestuur zal de verdere ontwikkeling van het Westfries Archief naar een Regionaal Historisch Centrum vorm gaan geven. De archiefcommissie, bestaande uit de gemeentesecretarissen van de deelnemende gemeenten, blijft betrokken bij het Westfries Archief als vaste commissie van advies.

Willem de Weijer (links) bedankt Jos Bakker voor zijn inzet in de Archiefcommissie

Beleidsplan

In 2008 is een conceptbeleidsplan besproken in de archiefcommissie. Vanwege de aanpassing van de gemeenschappelijke regeling en de daarmee samenhangende wijziging van het bestuur beperkte de archiefcommissie zich tot besluitvorming over een klein aantal zaken. Dit betrof aangelegenheden die een gevolg waren van eerdere besluitvorming en die bovendien geen gevolgen zullen hebben voor de bijdrage van de deelnemende gemeenten. In 2009 zal een vernieuwd beleidsplan worden voorgelegd aan het nieuwe bestuur.

Het Westfries Archief is een gemeenschappelijke regeling waaraan negen West-Friese gemeenten deelnemen

1.3 Personeel

De ambtelijke formatie van het Westfries Archief is in de afgelopen jaren gelijk gebleven en is na de verhuizing naar het nieuwe gebouw verder onder druk komen te staan. Onder meer door de sterke toename van de omvang van de archieven en de gestegen vraag naar informatie (met name vanuit de gemeenten).

De bezetting op de studiezaal in de nieuwe situatie van een zelfstandig gebouw is een aantal keer aan de orde geweest in de archiefcommissie. Uit logistieke en veiligheidsoverwegingen is een dubbele bezetting noodzakelijk. Maar dit legt een grote druk op de archiefmedewerkers. Om deze nood te lenigen, is in de oorspronkelijke exploitatieopzet uitgegaan van een uitbreiding van de formatie. De beslissing hierover is in de afgelopen jaren uitgesteld vanwege de onzekerheden die de bouwkosten met zich mee brachten. In 2008 bleek het echter mogelijk om de geplande uitbreiding van de formatie te realiseren zonder dat dit gevolgen heeft voor de jaarlijkse bijdrage.

Landelijke Archiefendag, 11 oktober 2008

Het Westfries Archief heeft een hechte groep van vaste bezoekers en velen daarvan zijn ook bereid om als vrijwilliger werkzaamheden voor het Westfries Archief te verrichten. Knelpunt hierbij is dat de coördinatie en aansturing van een grote groep, inmiddels ongeveer vijftig personen, structureel aandacht vergt.

Het is jammer dat dit potentieel aan kennis niet voldoende kan worden benut om ons te helpen de collecties beter en voor een groter publiek te ontsluiten. Wij zoeken naar een vorm waarin we dit kunnen veranderen. In het vernieuwde beleidsplan zal hier nader op worden ingegaan.

Enkele medewerkers van het Westfries Archief volgden een cursus over het Digitaal Depot. In de komende jaren zullen gemeenten en archiefdienst in één of andere vorm een Digitaal Depot moeten realiseren voor de duurzame opslag van digitaal gevormde archiefbestanden. De cursus gaf inzicht in de stand van zaken en de ontwikkelingen op dit gebied.

1.4 Gebouw

In 2006 werd de nieuwbouw aan de Blauwe Berg in gebruik genomen. Het Westfries Archief voldoet aan alle eisen die de wet stelt aan een goed (papieren) archiefbeheer.

De geklimatiseerde depots bieden ruimte aan 9 strekkende

kilometer historische documenten, foto's, prenten, kaarten, tekeningen, films en geluidsdragers. Dat is voldoende voor de aanwas van archieven in de komende twintig jaar.

Het pand is eigendom van de gemeente Hoorn en wordt beheerd door de afdeling Facilitaire Zaken. De kosten worden rechtstreeks doorberekend aan het Westfries Archief. In de praktijk betekent dit dat de huisvestingskosten sterk fluctueren, zeker in deze eerste jaren waarin nog geen ervaringscijfers voorhanden zijn. Dit is voor de exploitatie van de dienst niet wenselijk.

In het kader van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling wordt bekeken of de huisvestingskosten in de toekomst niet beter op een andere wijze kunnen worden toegerekend.

Gebouw Westfries Archief

Op 28 mei 2008 ontstond er een begin van brand in één van de depots. Doortastend optreden van de brandweer heeft een ramp voorkomen

Er zijn vanaf de ingebruikname van het gebouw nog steeds enkele problemen met het functioneren van de verlichting. Deze wordt geregeld door het computergestuurde gebouwbeheersysteem Feelfine. Dit systeem is dermate storingsgevoelig dat er voortdurend gebreken optreden. In overleg met Facilitaire Zaken wordt naar een oplossing gezocht.

Ook de schoonmaak en het onderhoud van de groenvoorziening verlopen niet optimaal en zijn nog regelmatig onderwerp van overleg.

Brand

Op 28 mei 2008 is om half vijf 's morgens brand ontstaan in het Westfries Archief. Juist op een plek waar dit nooit had kunnen noch mogen gebeuren, namelijk in één van de archiefdepots.

De brandweer was gelukkig snel ter plaatse en heeft de brand met een minimum aan blusmiddelen kunnen doven voordat er archiefmateriaal vlam had gevat. Hierdoor is de schade beperkt gebleven. In het betreffende depot staat bijna 2.500 strekkende meter archief. Als de brandweer iets later was

gekomen, was de ramp niet te overzien geweest. Gelukkig bleef de schade beperkt tot oppervlakkige rook- en roetschade.

Er is uitgebreid onderzoek gedaan naar de oorzaak. Uiteindelijk bleek dat in een verkeerd gemonteerde lasdop op het plafond kortsluiting was ontstaan, met brand als gevolg. Er zijn uitvoerige maatregelen genomen worden om herhaling te voorkomen.

Bereikbaarheid

Als locatie voor de nieuwbouw is in 2001 gekozen voor een aansprekende en goed zichtbare plek nabij de ingang van Hoorn langs de provinciale weg. In de praktijk blijkt het vinden van de ingang voor bezoekers vaak een probleem op te leveren omdat zij om moeten rijden via de ingang van de Blauwe Berg aan het Keern en het gebouw van de achterzijde benaderen.

Het Westfries Archief voldoet aan alle eisen die de wet stelt aan een goed archiefbeheer

Over de toekomstige bereikbaarheid van het gebouw bestaat nog geen duidelijkheid. Het SOW-terrein is door de gemeente Hoorn aan projectontwikkelaar De Nijs verkocht. Hierdoor is het gebouw van het Westfries Archief met zijn parkeerplaats als een enclave op het eigendom van de projectontwikkelaar komen te liggen. Daarnaast heeft de gemeenteraad van Hoorn besloten om het Keern Noord af te sluiten. In het ergste geval zal dat betekenen dat bezoekers van het Westfries Archief, om bij het gebouw te komen, een onlogische omweg van bijna drie kilometer moeten maken via de Van Aalstweg en de Geldelozeweg. Om dan vervolgens

via een slagboom van het bedrijventerrein toegang te vragen richting Westfries Archief. De archiefcommissie heeft in een brief aan de gemeente Hoorn gevraagd om een oplossing voor de ontsluiting te vinden die past bij het openbare karakter van het Regionaal Historisch Centrum. Daarbij heeft de commissie de voorkeur uitgesproken voor een directe aansluiting op de provinciale weg.

1.5 ICT

Voor het beheer en ontsluiten van de archieven en collecties is gekozen voor het programma MAIS-Flexis. Hierin zijn niet alleen de archieven, maar ook de bibliotheek en de collectie beeld en geluid ondergebracht. Inmiddels zijn meer dan 1.740 inventarissen van archieven, met meer dan 120.000 beschrijvingen, in het systeem ingevoerd. Deze zijn via de website te raadplegen. De conversie van de bibliotheek met ruim 25.000 titels bleek een complexe operatie te zijn en kon nog niet worden afgerond. De implementatie, controle en het functioneel beheer van het systeem zijn nieuwe structurele taken die veel tijd blijken te kosten.

Het publieksbereik van het Westfries Archief kan enorm worden vergroot door het aanbieden van gedigitaliseerde bronnen op het Internet. De vraag hiernaar is de laatste jaren enorm toegenomen en het Westfries Archief heeft in vergelijking met andere archiefdiensten een achterstand opgelopen.

De archiefcommissie heeft toestemming gegeven om een start te maken met de digitalisering van de meest geraadpleegde bestanden. Het gaat hierbij om onder meer de Burgerlijke Stand, Bevolkingsregisters en de Doop-, Trouw- en Begraafboeken.

1.6 Financiën

De begroting en rekening van het Westfries Archief maken tot en met dit verslagjaar deel uit van de begroting en rekening van de centrumgemeente Hoorn. Als gevolg van de wijziging in de gemeenschappelijke regeling zal voor het Westfries Archief vanaf 2009 een eigen zelfstandige begroting en rekening worden opgesteld. Ook de reserve die in de afgelopen jaren is opgebouwd zal worden afgezonderd.

Dienstverlening 02

2.1 Bezoek

Vanwege de verhuizing naar de Blauwe Berg in 2006 was de dienstverlening aan het publiek lange tijd beperkt. Met ingang van 16 januari van dat jaar werd de studiezaal in het Hoornse stadhuis in verband met de voorbereidingen van de locatiewisseling gesloten. Op 9 mei 2006 werd de nieuwe studiezaal beperkt opengesteld. Bezoekers mochten gebruik maken van de bronnen op microfiche (zelfbediening). De normale dienstverlening kon pas worden hervat op 4 juli 2006, na de afronding van de verhuizing van de archieven.

Vanaf 2 januari 2009 kunnen bezoekers zelf inventarisnummers opzoeken en aanvragen

Hoewel nog geen echte conclusie te trekken is, blijkt het aantal bezoekers sinds de verhuizing redelijk constant. In 2006 – slechts een half jaar! – kwamen we ondanks de langdurige sluiting van de studiezaal uit op 2.350 personen. In 2007 noteerden we een totaal van 3.908 bezoekers. En in 2008 passeerden 3.701 vorsers de drempel. De openingstijden van de studiezaal zijn van dinsdag tot en met vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur. Onderzoekers kunnen ook elke tweede en vierde donderdag van de maand (met uitzondering van juli en augustus) terecht van 18.30 tot 21.30 uur.

Tijdens het verslagjaar bereidden de medewerkers het aanvragen van archieven per computer op de studiezaal via Mais-Flexis voor. Vanaf 2 januari 2009 kunnen bezoekers zelf op de aanwezige apparatuur de voor hun onderzoek relevante inventarisnummers opzoeken en aanvragen. Ook het registreren van bezoekers gebeurt in dit archiefbeheersysteem.

2.2 Schriftelijk

In totaal behandelden de medewerkers in de verslagperiode zo'n 500 schriftelijke verzoeken om inlichtingen en bestellingen van reproducties van voornamelijk beeldmateriaal (in 2007 nog 400). De tendens is stijgend, vooral door het toenemende aantal verzoeken via het (laagdrempelige) medium e-mail.

2.3 Website

Eind 2007 ging de nieuwe website de lucht in; er was veel 'content' beschikbaar gekomen. Via Internet zijn en worden de inventarissen en andere toegangen op de collecties gepubliceerd. De gepresenteerde gegevens zijn altijd actueel. Hierdoor kunnen onderzoekers hun bezoek aan het Westfries Archief goed voorbereiden.

Adri Smit werkt aan de bidprentjesverzameling

In de komende jaren wordt de inhoud verder uitgebreid, onder meer met direct doorzoekbare nadere toegangen. Onderzoekers kunnen dan op afstand hun eigen weg vinden in de beschikbare inventarissen, plaatsingslijsten en catalogi, en soms zelfs in de primaire bronnen. Overigens blijft het raadplegen van originele stukken, en dus een bezoek aan de studie-

zaal, in veel gevallen noodzakelijk.

Het aantal bezoeken van de website nam toe van circa 35.000 in 2007 naar bijna 43.000 in 2008. De verwachting is dat door het aanbieden van gedigitaliseerde bronnen als Burgerlijke Stand, Bevolkingsregisters en de Doop-, Trouw- en Begraafboeken dit aantal fors zal toenemen.

Verwijsbord naar Westfries Archief

Educatie en 03 publieksactiviteiten

3.1 Historische verenigingen

Er waren geregeld contacten met de historische stichtingen en verenigingen in de regio. Het werkgebied van het Westfries Archief telt er maar liefst 25. Er zijn nog maar enkele witte vlekken: Berkhout, De Goorn, Spierdijk en De Weere.

Op 27 september was het Westfries Archief gastheer voor de themamiddag collecties, georganiseerd door Cultureel Erfgoed Noord-Holland. Historische verenigingen uit de provincie kregen uitleg over acquisitie, selectie en materiële verzorging van collecties. Daarnaast werd aandacht besteed aan registratie en documentatie. Twee sprekers van historische verenigingen uit onze regio hielden een warm pleidooi voor de praktijk in oostelijk West-Friesland. Die houdt in dat historische verenigingen aangeboden archiefmateriaal niet zelf beheren, maar onderbrengen bij het Westfries Archief. Deze werkwijze bestaat hier al jaren, maar moet elders in de provincie soms nog helemaal van de grond komen.

3.2 Landelijke Archievendag

De Landelijke Archievendag vond in 2008 plaats op 11 oktober. Het thema dit jaar: 'Verhalen'. Mede dankzij een actieve pr-campagne werd het een groot succes. Het Westfries Archief mocht ruim 400 geïnteresseerden verwelkomen.

Het programma was zeer gevarieerd. In een gedeelte van de studiezaal waren vitrines en panelen ingericht over de dijkdoorbraak bij Scharwoude in 1675 en over verzetsman Joseph Buis uit Obdam. Hier stonden ook stands van de

De schitterend gerestaureerde kaart van Johannes Dou, publiekstrekker voor de Landelijke Archievendag, wordt omhoog getakeld naar één van de depots.

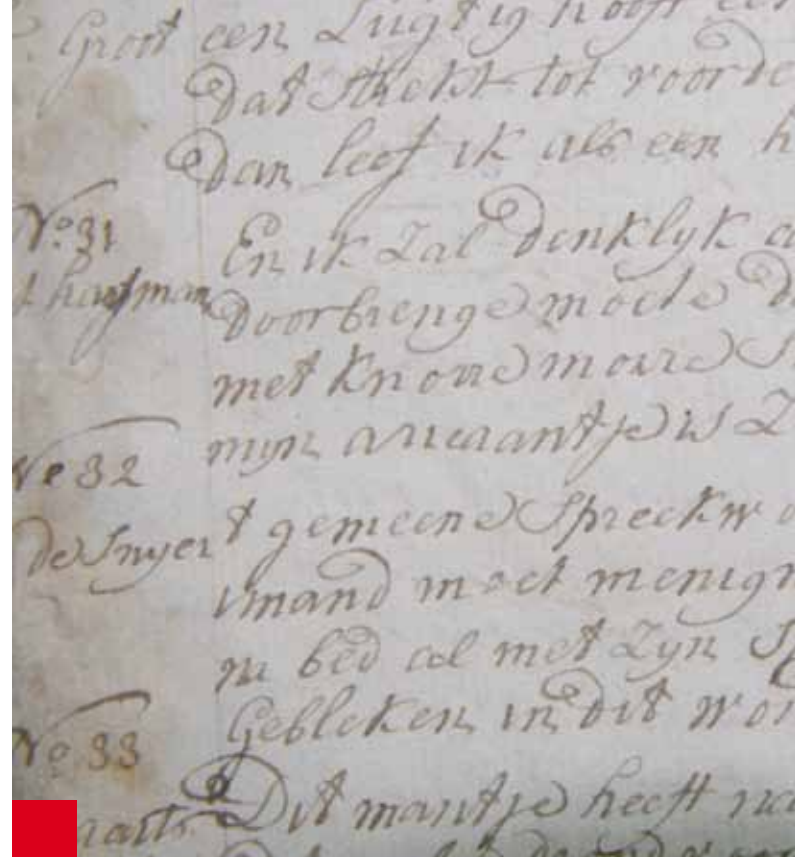
Historische Vereniging Hemony en van de Stichting Oud Obdam-Hensbroek, die waren uitgenodigd om zich te presenteren.

Voor vragen over stamboomonderzoek en verhalende bronnen in archieven konden bezoekers terecht bij vrijwilligers van de afdeling Oostelijk West-Friesland van de Nederlandse Genealogische Vereniging en de Stichting Westfries Families. Ook was een fototentoonstelling ingericht over de Enkhuizer

Educatie en publieksactiviteiten

familie Valentijn, die blijkt af te stammen van een Indische slaaf. Dit bleek een aansprekend voorbeeld van genealogie bedrijven, vooral ook gezien de publicitaire mogelijkheden van een dergelijk onderzoek. In de multifunctionele ruimte werden enkele onlangs gedigitaliseerde films uit de collectie vertoond, van onder meer een priesterwijding in De Goorn, een documentaire van de Kamer van Koophandel over West-Friese bedrijven uit de jaren '50 en Koninklijk bezoek in Enkhuizen (jaren '20). De beelden werden van deskundig commentaar voorzien door de heer Dick Bakker uit Hoorn, bestuurslid van de Stichting Projector.

Medewerker Hans van der Sloot geeft uitleg over het oud-notarieel archief

Een van de lezingen ging over dit schriftje uit 1778 met gedichtjes over inwoners van Obdam

De middag werd opgeluisterd door drie drukbezochte lezingen van ervaren onderzoekers. Daarnaast organiseerde het Westfries Archief gedurende de dag een aantal rondleidingen. De publiekstrekker was de recent gerestaureerde manuscriptkaart van Johannes Dou van West-Friesland uit 1655. De indrukwekkende kaart was eerder in de krant te bewonderen; nu konden de bezoekers deze met eigen ogen en van dichtbij bekijken. Om alle geïnteresseerden de mogelijkheid te bieden een blik achter de schermen te werpen, was het nodig extra rondleidingen in te voegen.

Jonge onderzoekers, tussen 10 en 14 jaar, konden zich aan het einde van de dag storten op een stukje oud-schrift. Een groepje leergierigen kreeg van een medewerker van het archief een lesje 'paleografie' (lezen van oude handschriften). Vooral het zelf schrijven van de eigen naam met oude lettervormen uit de 17e eeuw bleek een schot in de roos. De gelezen teksten, kopieën uiteraard, werden na afloop enthousiast mee naar huis genomen.

Cursus oud-schrift voor kinderen, georganiseerd tijdens de Landelijke Archievendag

Kolfvereniging De Vier Eenen uit Spanbroek laat de bezoekers kennismaken met de kolf sport

3.3 Cursussen en lezingen

Een van onze medewerkers verzorgde lezingen over de West-Friese Omringdijk in de openbare bibliotheek van Bovenkarspel en Grootebroek, en over het West-Friese landschap in het kader van het onderwijsproject 'Ode aan West-Friesland' van het Martinuscollege te Grootebroek.

Vanaf oktober 2008 liep, gelijk met de avondopenstelling van de studiezaal op donderdag, een cursus paleografie van in totaal 12 lessen, gegeven in het Westfries Archief. De tweede helft van de cursus is gegeven in 2009.

Vandaar dat, op verzoek, wederom enkele rondleidingen zijn gegeven aan collega's. Daarnaast werd een aantal schoolklassen ontvangen, vooral van het middelbaar onderwijs. Bijzonder was een project van het Martinuscollege te Grootebroek, waar het Westfries Archief al eerder mee samenwerkte. Leerlingen

Leerlingen kregen originele bronnen te zien over rechtszaken op het West-Friese platteland voor 1811

3.4 Rondleidingen

Het Westfries Archief acht het onderhouden van een goede relatie met de deelnemende gemeenten van groot belang.

van VMBO 4 kregen in het kader van het project 'Rechtspraak' originele bronnen te zien over rechtszaken op het West-Friese platteland voor 1811. Voor de leerlingen was dit een indrin-

Cursus oud-schrift

gende ervaring. Een ander schoolbezoek was dat van groep 5 van de Petrus Canisiusschool in De Weere. Kinderen van 8 en 9 jaar oud kregen onder andere een archiefstuk uit 1399 over hun dorp te zien en een grote kaart van West-Friesland uit het midden van de zeventiende eeuw. Volgens de leerkracht en meegereisde ouders vonden de kinderen het bezoek erg interessant.

Tenslotte zijn er ook in 2008 weer diverse rondleidingen geweest voor organisaties in de regio. Zo brachten in oktober de vrouwen van de Hoornse vrijmetselaarsloge een bezoek.

3.5 Tentoonstellingen en presentaties

Op vrijdag 25 januari vond in het Westfries Archief de afsluiting plaats van de tentoonstelling 'Jonge helden in de band', tevens de laatste activiteit in het kader van de viering van Hoorn 650. Zesentwintig kunstboeken (artistiek ingebonden exemplaren) werden de afgelopen maanden bewonderd door vele honderden bezoekers, eerst in het Westfries Museum, later in het Westfries Archief. De belangstellenden hebben in groten getale gebruik gemaakt van de mogelijkheid om te stemmen op hun favoriete kunstboek. Het bestuur van de Stichting Hoorn 650 telde alle stemformulieren en verwerkte deze in een juryrapport. Burgemeester Van Veldhuizen van Hoorn maakte de winnaar van de publieksprijs bekend: André van Zalk.

De expositie over 'Wonen', ingericht naar aanleiding van de Landelijk Archievendag 2007, liep in 2008 nog enige tijd door. Vervolgens werd in juni een expositie ingericht over de jaarboeken van het Westfries Genootschap. Aanleiding was de presentatie van het 75e jaarboek in het Westfries Archief. Deze vond plaats op 28 juni. Het eerste exemplaar werd door de voorzitter

Kinderen van de Petrus Canisiusschool in de Weere brengen een bezoek aan het Westfries Archief

Rondleiding tijdens de afsluitingsbijeenkomst van de tentoonstelling *Jonge Helden in de Band*

Ina Broekhuizen overhandigd aan Jos Bakker, gemeentesecretaris van Hoorn en voorzitter van de archiefcommissie (het bestuur van het Westfries Archief). In zijn dankwoord ging hij in op het bijzondere karakter van deze gebeurtenis. Een gelegenheid waarbij de gebruikers/liefhebbers van de geschiedenis van West-Friesland en de professionele beheerders elkaar ontmoeten. Hij verwees daarbij naar de mogelijkheden van digitalisering, maar hield tegelijkertijd een warm pleidooi voor het voortbestaan van het boek. Als voorzitter van de archiefcommissie stelde hij de aanwezigen gerust: in het Westfries Archief is meer dan genoeg onderzoeksmateriaal aanwezig om tot in lengte van jaren de jaarboeken te blijven vullen.

Vanaf september was een tentoonstelling te zien over de geschiedenis van het katholicisme in West-Friesland. Deze

was ingericht ter gelegenheid van de officiële presentatie op 26 september van het boek 'Zijn dit nu handelswijzen van een herder...! Hollands katholicisme 1840-1920' van historicus dr. Jos Leenders. De grondslag voor deze indrukwekkende publicatie (meer dan 1000 pagina's) werd gelegd door diepgravend onderzoek in de West-Friese archieven sinds het begin van de jaren '80.

Het Westfries Archief mocht behalve de auteur ook prof. dr. Hans Blom, oud-directeur van het NIOD, als één van de sprekers verwelkomen. Het eerste exemplaar werd uitgereikt aan Leo Hoogeveen, oud-medewerker van het Westfries Archief. Jos Leenders bedankte Leo voor de goede zorgen tijdens de beginjaren van het onderzoek.

3.6 Publicaties

Het Westfries Archief verzorgde in 2008 publicaties over:

- Andijk van 1795 tot de vorming van de zelfstandige gemeente in 1812, uitgegeven ter gelegenheid van het afscheid van Jos Bakker als gemeentesecretaris van Hoorn;
- Almersdorp, een dorp bij Opperdoes dat in de veertiende eeuw aan de Zuiderzee werd prijsgegeven als gevolg van de aanleg van een inlaagdijk tussen Medemblik en Barsingerhorn, uitgegeven in het jaarboek van de historische vereniging Opperdoes;
- De relatie van het Westfries Archief en de historische verenigingen in de regio, uitgegeven in een periodiek van Cultureel Erfgoed Noord-Holland.

In het archief is meer dan genoeg onderzoeksmateriaal aanwezig om de jaarboeken te blijven vullen

Voorzitter Jos Bakker van de Archiefcommissie kreeg het eerste exemplaar van de 75e bundel van het Westfries Genootschap

4.1 Overheidsarchieven

In 2008 is een aantal archieven van gemeenten in bewaring gegeven. Het gaat hierbij om archieven vanaf de invoering van de VNG code tot 1978, (de datum van de herindeling van de gemeenten in ons werkgebied), en archieven van opgeheven gemeenschappelijke regelingen.

Dit zijn archieven van de voormalige gemeenten Grootebroek, Bovenkarspel, Noorder-Koggenland, de gemeente Hoorn en het voormalige Samenwerkingsorgaan Westfriesland. De totale omvang van de in 2008 ontvangen overheidsarchieven is bijna 100 m.

Er verscheen een helder licht en een stem uit de hemel riep hem tot driemaal toe!

Een bijzondere aanwinst van 2008 was een doopboek uit Opperdoes over de periode 1662-1748. Het doopboek was in particulier bezit

4.2 Particuliere archieven

Wat betreft de aanwas van particuliere archieven is er ook dit jaar een flinke toename te constateren. Er kwamen zowel aanvullingen op reeds aanwezige archieven als 'nieuwe' archieven binnen. Een greep uit de aanwinsten: Stichting Neutrale Kleuterschool te Hauwert (1883-circa 1986); Hervormde gemeente Opperdoes-Almersdorp; Voetbalvereniging 'Always Forward' te Hoorn en het familiearchief Blok. De twee laatstgenoemde archieven bevatten meer materiaal dan alleen archiefstukken, zoals het op ivoor geschilderde portret van Jan Blok (1804-1832), en een kampioensplaquette van de junioren A van 'Always Forward' uit de jaren 1930. Meer gegevens over deze en andere aanwinsten zijn te vinden in de nieuwsrubriek op onze website. In 2008 is zo'n 107 meter nieuw particulier archief geacquireerd. Daarnaast zijn er op 53 archieven aanvullingen ontvangen.

Voer voor kerkhistorici is het archief van Jan Mazereeuw (1779-1855) en de Mazereeuwers, afkomstig van Piet Mazereeuw, een nazaat van 'de profeet van Opperdoes'.

Toen Jan Mazereeuw op een dag in 1822 in zijn schuitje van de markt in Medemblik, waar hij boter had verkocht, terugkeerde naar zijn boerenbedoening aan het Veldhuis onder Oostwoud, kreeg hij een visioen. Er verscheen een helder licht en een stem uit de hemel riep hem tot driemaal toe! Vanaf die dag voelde hij zich door God uitverkoren en verzamelde hij een groep gelijkgezinden om zich heen, later de Mazereeuwers genoemd. Van de kerk wilden zij niets meer weten, de sacramenten erkenden zij niet en men was bijvoorbeeld tegen vaccinatie.

Op het hoogtepunt telde de groepering zo'n 50 à 60 volgelingen in Opperdoes, 130 à 140 in Andijk, 40 à 50 in Enkhuizen en 10 à 15 in Medemblik. Ook in de 20e eeuw kwamen de Mazereeuwers nog bij elkaar. De geschriften van Jan Mazereeuw werden in de periode 1939-1943 zelfs uitgegeven door de Uitgeverij v/h J.J. Groen & Zoon te Leiden.

Jan Mazereeuw was geen begenadigd spreker, een ijverig schrijver des te meer. Vaak 's nachts, in een donkere kamer, schreef hij zijn talrijke theologische verhandelingen die tijdens bijeenkomsten meestal door anderen werden voorgelezen. Die geschriften zijn, tezamen met zijn correspondentie en die van enkele van de latere voorgangers, altijd in de familie Mazereeuw bewaard gebleven. In totaal betreft het circa 2 meter archiefmateriaal. Deze herinnering aan een bijzonder aspect van de Westfries kerkgeschiedenis is aan het Westfries Archief in bewaring gegeven. De nalatenschap van de profeet van Opperdoes heeft een mooi plekje gekregen.

De heer en mevrouw Holsboer dragen het archief van de Enkhuizer familie Blok over aan het Westfries Archief. De heer Holsboer stamt af van deze familie

4.3 Bibliotheek

De collectie is in 2008 uitgebreid met circa 275 publicaties; het grootste deel betreft schenkingen. Deze variëren van in eigen beheer uitgegeven jaarboeken en genealogieën of ingebonden tijdschriften uit het begin van de twintigste eeuw, tot meer zeldzame 17e-eeuwse uitgaven. Als uitvloeisel van de levering van beeldmateriaal door het Westfries Archief neemt ook het aantal bewijsexemplaren voor de bibliotheek toe.

Boerderij te Hoogkarspel, getekend door G.H. Lückens in 1929

Het kleinste boekje uit de bibliotheek. Het 2,5 cm hoge Franse boekje bevat opvoedkundige teksten. Het heeft de toepasselijke naam Petit Poucet (Klein Duimpje)

4.4 Beeld en geluid

Het Westfries Archief krijgt nog altijd kleinere of grotere collecties aangeboden. Grote aanwinsten zijn:

- collectie van enkele duizenden negatieven van fotograaf Joh. Kuiper uit Hoogwoud;
- collectie dia's van branden in de regio, opnames uit de jaren 1960-1980;
- fotocollectie van het voormalige Waterschap Westfriesland.

5.1 Conservering

Archieven

In 2007 maakten we een begin met het ompakken van archieven die nog in oude niet-zuurvrije dozen en omslagen zaten. In 2008 is het Gemeentearchief Enkhuizen 1813-1921 (51 m) en het oud-archief van de stad Hoorn 1356-1815 (126 m) geheel omgepakt. In totaal is 177 m in depot aanwezig archief verpakt in nieuwe zuurvrije omslagen en dozen.

De archieven die nieuw binnenkomen, worden geplaatst in de quarantaineruimte in afwachting van schoonmaken en ompakken. Door een tijdelijke kracht van Op/maat is in 2008 bijna 123 m archiefaanwinsten schoongemaakt en in dozen gedaan. Na schoonmaak werden de archieven getest op aanwezigheid van actieve schimmels. Archieven waarin dan toch nog schimmels aanwezig bleken, zijn voor gammastraling naar de firma Isotron verzonden (circa 80 m).

Bibliotheek en studiezaal

In 2008 is het inbinden en lumbecken van tijdschriften en kopieboeken van Tienjarige Tafels van de Burgerlijke Stand voortgezet. In totaal zijn 14 banden gelumbeckt en 29 gebonden.

De gerestaureerde manuscriptkaart van West-Friesland door Johannes Dou was een trekpleister op de Landelijke Archievendag

Dit inschrijvingsregister voor de Landstorm is hoognodig aan restauratie toe

5.2 Restauratie

In 2008 is voortgegaan met de restauratie (door restauratie-atelier Sterken in Beekbergen) van belangrijke bescheiden uit het archief van het stadsbestuur van Hoorn uit de 17e eeuw. Daarnaast is begonnen met de aanpak van het stadsarchief van Enkhuizen. Belangrijk was de restauratie van een van de topstukken uit de collectie, de manuscriptkaart van West-Friesland door Johannes Dou uit 1655. De kaart kwam begin oktober terug en was een van de grootste trekpleisters op de Landelijke Archievendag.

06 Toegankelijk maken

Toegankelijk maken

6.1 Inventarisatie

In 2008 is voor inventarisatie alleen nog het programma Mais-Flexis gebruikt. In totaal zijn 30 nieuwe archieven toegankelijk gemaakt. Daarvan waren er 14 van overheidsinstanties. De inventarissen van 18 archieven die in 2006 en 2007 in het programma Filemaker waren geïnventariseerd, zijn geconverteerd naar Mais-Flexis. Bij 43 toegangen zijn aanvullingen toegevoegd in de beschrijvingen.

Sinds dit jaar maken de gemeenten Hoorn, Koggenland en Medemblik gebruik van de mogelijkheid om op afstand toegangen direct in Mais-Flexis te (laten) maken.

Andere gemeenten laten door een van onze medewerkers hun archieven 'in huis' inventariseren. Hij heeft het secretariaarchief van Abbekerk, de GTD van Abbekerk en het secretariaarchief van Grootebroek geïnventariseerd. Nog in de verslagperiode maakte hij een begin met het secretariaarchief van Bovenkarspel.

6.2 Nader toegankelijk maken

Vrijwilligers waren voor het Westfries Archief op diverse fronten actief. Nog altijd wordt met de afdeling 'Oostelijk West-Friesland' van de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) samengewerkt om de genealogische bronnen van voor 1812, de zogeheten Doop-, Trouw- en Begraafboeken (kortweg DTB) digitaal toegankelijk te maken. Een medewerker van het Westfries Archief onderhield via een coördinator de contacten met deze groep, waarvan de grootte in 2008 schommelde rond de 16 personen. De groep kwam eens per maand op vrijdagochtend voor overleg bijeen in de multifunctionele ruimte van het archief. Dit was van belang voor het uitwisselen van ervaringen, maar bood ook gelegenheid om vragen te stellen over lees- en interpretatieproblemen. Het Westfries Archief reikte hierbij een helpende hand.

Belangrijke bronnen die inmiddels zijn ingevoerd:

- doopboeken van de Hoornse kerkgenootschappen in de 18e en een deel van de 17e eeuw;
- huwelijksaankondigingen van Hoorn in de 18e en het grootste deel van de 17e eeuw;
- doopboeken Enkhuizen 18e eeuw (gedeeltelijk).

Daarnaast werd gewerkt aan de ontsluiting van de filmcollectie. In 2007 is een gedeelte van de films gedigitaliseerd. Een vrijwilliger houdt zich specifiek bezig met het inventariseren van dit materiaal. In de loop van 2009 zal een werkgroep worden gevormd, die de inhoud van de films tot in detail gaat vastleggen. Daarbij valt te denken aan het invoeren van namen, gebouwen, gebeurtenissen enzovoort.

Vrijwilligers van de afdeling Oostelijk West-Friesland van de NGV zijn bezig de doop-, trouw- en begraafboeken digitaal toegankelijk te maken

Een medewerker van Op/maat werkte gestaag aan het digitaal toegankelijk maken de oude notariële archieven van voor 1812. In 2008 werden de boeken van notarissen van Abbekerk, Hauwert, Oostwoud en Twisk bewerkt. De database, die inmiddels alleen al zo'n 200.000 persoonsnamen telt, is beschikbaar op de computers op de studiezaal. Publicatie op Internet, in combinatie met de bronnen, zal de komende jaren moeten plaatsvinden.

6.3 Bibliotheek

In 2008 is hard gewerkt aan en in de nieuwe digitale catalogus. Na de eerste proefoplevering van de catalogus in augustus is de nodige tijd besteed aan het wegwerken van fouten. Het invoeren van beschrijvingen, sinds de verhuizing min of meer gestagneerd, kon vanaf oktober weer worden voortgezet. Speciale aandacht werd besteed aan de onderwerpsontsluiting in de internetcatalogus aan de hand van de UDC-classificatie. De publicatie van de complete catalogus op Internet werd uitgesteld naar 2009.

In 2008 is hard gewerkt aan en in de nieuwe digitale catalogus

6.4 Beeld en geluid

De beschrijving van de collectie ligt stil sinds het overlijden van onze collega Yvonne Hanou op 10 februari 2008. Hierdoor is verwerking van achterstanden en nieuwe aanwinsten niet mogelijk.

In nauwe samenwerking met de provinciale archiefinspectie zijn gezamenlijke inspecties uitgevoerd naar de toestand van het archief- en informatiebeheer in de gemeenten Drechterland, Stede Broec, Enkhuizen en Opmeer. Nieuw bij deze inspecties was de aandacht voor digitale archivering. De toenemende digitalisering van de werkprocessen, de relatie tussen archieven en werkprocessen en de nieuwe Archiefwet en -regelgeving, die bij deze ontwikkelingen aansluiten, brengen dit met zich mee. Voorafgaande aan inspectiebezoeken vonden gesprekken plaats met eindverantwoordelijken op het gebied van documentairen publieke dienstverlening en ICT/informatiebeleid. Uit de bevindingen is op te maken dat de zorg voor duurzame archive-

ring meer aandacht verdient. De betrokken gemeenten verwachten daarbij van het Westfries Archief een deskundig advies. Deze deskundigheid is echter nog onvoldoende aanwezig. Dit zal een punt van aandacht zijn in het beleidsplan.

Het Westfries Archief is, als toekomstig beheerder, betrokken bij de bewerking van circa 15 archieven. Dit betreft met name archieven van (voormalige) gemeenten tot 1979. Dit project zal naar verwachting in 2012 helemaal kunnen worden afgerond. In 2008 werd de inventarisatie van de archieven van het voormalig Samenwerkingsorgaan Westfriesland, de dienst Sociale Werkvoorziening c.a. en de gemeenten Medemblik (Midwoud, Abbekerk) en Stede Broec (Grootebroek) geheel of gedeeltelijk afgerond.

Provinciaal Inspecteur der Archieven Marianne Loef bereidt samen met Rinus van der Star van het Westfries Archief een inspectiebezoek voor

De inspectie was verder betrokken bij of informeerde/adviseerde over uiteenlopende onderwerpen als: overbrenging en openbaarheid; digitalisering van bouwvergunningen, persoonskaarten en akten van de burgerlijke stand; de archivering van burgemeestersbenoemingen; inktshade; de beleidsregel digitale vervanging; selectie en archivering milieu-informatie en de archivering van de omgevingsvergunning.

De inventarissen van de SOW-archieven zijn gepubliceerd op onze website

De overdracht van de archieven van het SOW was een van de projecten waarbij de inspectie van het Westfries Archief nauw betrokken was.

In november 2008 zijn de archieven van het voormalige Samenwerkingsorgaan Westfriesland (SOW) overgedragen aan het Westfries Archief.

De Archiefwet 1995 verplicht overheidsorganen om hun archieven in 'goede, geordende en toegankelijke staat' na 20 jaar over te dragen aan de openbare bewaarplaats. Omdat het archief van het SOW nog niet aan de eisen voldeed, heeft het bedrijf ArchiefBC het in de afgelopen twee jaar bewerkt in opdracht van de gemeente Hoorn. In totaal is ruim 62 strekkende meter archief overgedragen

Directeur A. Galiart van ArchiefBC overhandigde op 21 november 2008 de inventaris van de SOW-archieven aan gemeentesecretaris Jos Bakker van Hoorn, de rechtsopvolger van het SOW. Deze droeg de archieven vervolgens formeel over aan directeur Dirk Dekema van het Westfries Archief.

Van 1968 tot 2005 vervulde het SOW taken die de gemeenten in oostelijk West-Friesland niet elk afzonderlijk op effectieve en efficiënte wijze konden of wilden uitvoeren. Denk aan de afvalverwijdering, aanleg en beheer van regionale recreatiegebieden, de Gewestelijke Gezondheidsdienst, het regionaal coördineren van hulpdiensten als ambulance en brandweer en het runnen van een Sociaal-Wetenschappelijk Bureau (SWB). Veranderde inzichten, schaalvergroting en privatisering hebben er uiteindelijk toe geleid dat het SOW op 1 januari 2005 is opgeheven.

De stukken uit de periode van het SOW zijn raadpleegbaar in het Westfries Archief. De inventarissen van de SOW-archieven zijn gepubliceerd op onze website.

08 Vrienden van het Westfries Archief

De stichting werd opgericht in december 2004 ten overstaan van notaris Moeskops te Hoorn. Het doel volgens de statuten: de stimulering en ondersteuning van het werk van het Westfries Archief te Hoorn, ten behoeve van het historisch onderzoek in West-Friesland en al hetgeen daarmee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de meest ruime zin des woords.

In tegenstelling tot het Westfries Archief (op dit moment) heeft de Vriendenstichting rechtspersoonlijkheid. Hierdoor kan zij zelfstandig opereren. Een belangrijk voordeel is dat de stichting bij bepaalde instanties wel om subsidies kan vragen, waar dat voor het Westfries Archief zelf, als overheidsinstelling onmogelijk is.

De groei van het aantal donateurs is na een bliksemstart in de eerste twee jaar wat afgevlakt. De stichting telt momenteel zo'n 170 donateurs.

Het bestuur bestaat uit ten minste 5 leden. Bij de samenstelling van het bestuur wordt gelet op regionale spreiding, maar vooral ook op een goede balans tussen bestuurlijke ervaring en betrokkenheid bij het cultuurhistorische veld. De huidige bestuursleden zijn:

- K.R. Ho Ten Soeng (voorzitter);
- P.J. de Vries (vice-voorzitter);
- C. Koenjer (secretaris);
- P.C. Sachs (penningmeester);
- A. van Zoonen.

De Vrienden gaven wederom twee nieuwsbrieven uit. Onder auspiciën van de Vrienden liep vanaf oktober 2008, gelijk met de avond-openstelling van de studiezaal op donderdagavond, een cursus paleografie van in totaal 12 lessen, gegeven in het Westfries Archief. De tweede helft van de cursus is gegeven in 2009.

In 2008 werden geen bijzondere aankopen gedaan. Wel werd de uitgave voorbereid van een boek over de geschiedenis van de VOC-kamer Enkhuizen (zal verschijnen in mei 2009).

Feiten en cijfers 09

Personeel

per 31-12-2008

ambtelijke formatie	8,5
gedetacheerde medewerkers	2,8
vrijwilligers	18

Beheer

per 31-12-2008

toename 2008

aantal archieven	1.885	91 (+64 aanvullingen)
aantal meters in beheer	4.000	290
aantal titels in bibliotheek	25.500	275
aantal beelden	60.000	10.000

Publieksbereik

2008

bezoek studiezaal	3.701	
bezoek website	43.000	
schriftelijke verzoeken om informatie	500	
	aantal	deelnemers
rondleidingen	8	200
cursussen	1	15
lezingen	2	80
open dagen	1	450

Westfries Archief

Postbus 603

1620 AR Hoorn

www.westfriesarchief.nl

info@westfriesarchief.nl

Blauwe Berg 5c

1625 NT Hoorn

T: 0229-282500

F: 0229-282539

Colofon

Vormgeving: Studio Brouwer, Hoorn

Druk: Meco Offset, Hoorn

© Westfries Archief 2009

12-06-1844 >> 04-07-1606 >> 29-11-1978 >> 22-05-1947 >> 07-08-1969 >> 10-01-1897 >> 16-05-1693 >> 12-11-1910 >>
-1405 >> 12-06-1825 >> 04-07-1606 >> 29-11-1978 >> 19-03-1947 >> 07-08-1969 >> 07-01-1897 >> 16-05-1693 >> 03-11-
1910 >> 23-12-1405 >> 12-06-1827 >> 04-07-1606 >> 29-11-1978 >> 16-03-1947 >> 09-08-1969 >> 07-01-1897 >> 16-05-